

Seksuele uitbuiting van jongens

Een handreiking voor onderwijsprofessionals

Factsheet:

Jongens aan het woord

Factsheet:

Jongensslachtoffers Chat met Fier

Factsheet:

Signaleren

Factsheet:

Handreiking zorg

Factsheet:

Handreiking onderwijs

Factsheet:

Handreiking politie

Factsheet:

Handreiking ouders

Jongensslachtoffers van seksuele uitbuiting zijn terughoudend in het zoeken naar hulp. Uit onderzoek van het *Consortium seksuele uitbuiting jongens en jonge mannen* blijkt dat (potentiële) jongensslachtoffers een kwetsbare achtergrond hebben, waarbij schoolproblemen vaak aanwezig zijn voor en/of tijdens de uitbuitingssituatie¹. Scholen hebben dagelijks contact met leerlingen en daarmee een cruciale rol in de preventie en signalering van slachtofferschap onder (minderjarige) jongens. Het doel van deze factsheet is daarom om onderwijsprofessionals kennis bij te brengen over seksuele uitbuiting bij jongens en hen praktische handvatten te bieden op het gebied van voorlichting, signaleren en handelen. Lees ook de factsheet 'Jongens aan het woord' voor de samenvatting van het onderzoek van het Consortium.

- Dat de barrière om hulp te vragen groot is, heeft te maken met vele taboes die jongens ervaren rondom: slachtofferschap, geaardheid en genderidentiteit (LHBTIQ+), seks tegen betaling.
- Ze praten niet over slachtofferschap en voor hun omgeving is het moeilijk om het te (h)erkennen.
- De opeenstapeling van problemen in hun opgroeicontext wordt door de jongens vaak als reden genoemd voor gedrags- en schoolproblemen, uithuisplaatsingen, risicovol gedrag en uiteindelijk slachtofferschap. De afbeelding hiernaast illustreert dit.
- Dit toont het belang aan om aandacht te hebben voor preventie, het tijdig herkennen van signalen door leerkrachten en het ontwikkelen en aanbieden van ondersteuning (zoals voorlichting) die aansluit bij de behoeften van deze jongens.

Cijfers vanuit docenten in het voortgezet onderwijs²

- 78% denkt slachtofferschap niet te (h)erkennen
- 64% geeft aan dat om mensenhandel te signaleren, meer voorlichting nodig is
- 58% maakt zich eens per jaar of vaker zorgen over mensenhandel bij een leerling
- 54% geeft aan dat er voorlichtingsmateriaal over dit onderwerp moet komen
- 39% weet niet wat te doen bij vermoedens van mensenhandel
- 35% van de scholen heeft wel eens te maken gehad met deze vorm van mensenhandel
- 20% geeft aan dat er geen aandacht wordt besteed aan mensenhandel op school

(H)erken jij potentiële jongensslachtoffers van seksuele uitbuiting?

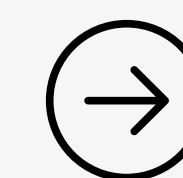
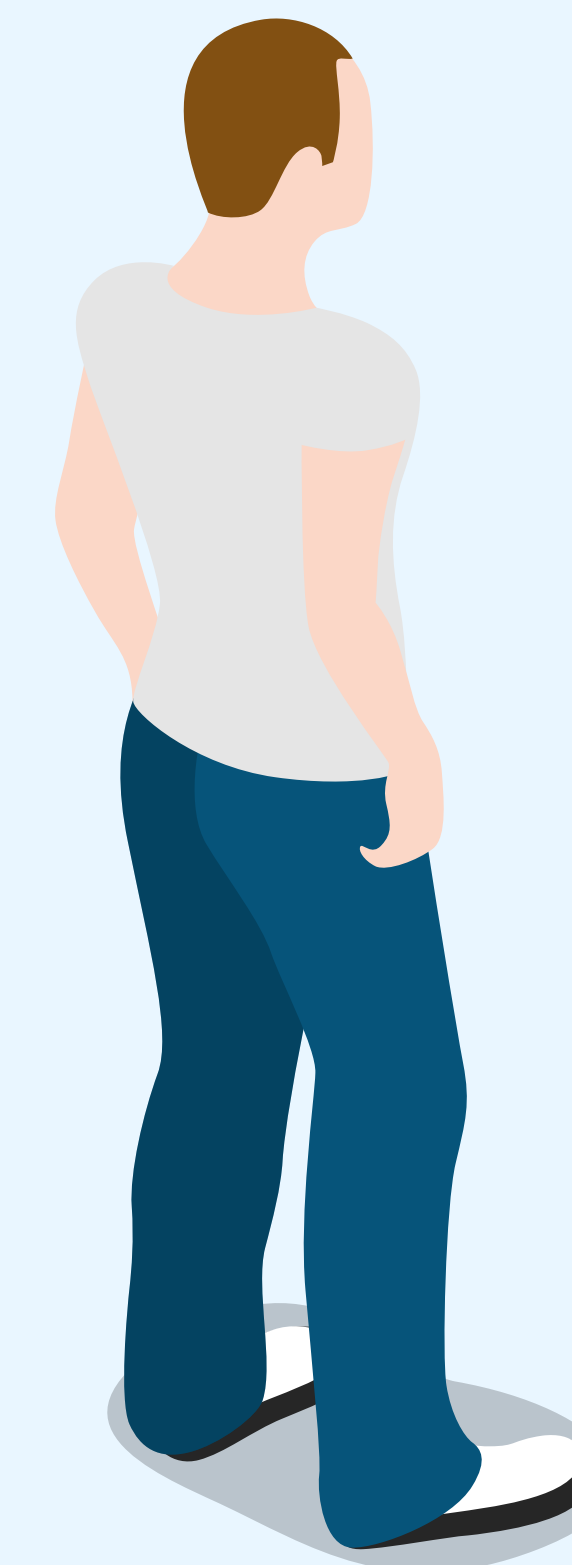
"Op de middelbare school ging het heel erg achteruit, daar begon de scheiding van mijn ouders. Dat heeft wel een impact op mij gehad. Vooral de relatie met mijn vader is heel erg achteruitgegaan en is het met mij ook heel erg achteruitgegaan. Ik ging meer problemen veroorzaken. Ik ging ouwehoeren in de klas, ik ging kloten met leraren, dingen stukmaken, kwam in aanraking met politie."

"Nou.. ik heb me niet echt slachtoffer gevoeld weet je. Ik vond het altijd voor mietjes."

"Ja niks eigenlijk motiveerde mij op school. Eigenlijk niet. Ik weet niet, die tijd was een beetje een kut tijd toch. Dus het boeide mij ook niet zoveel."

"Ik ging altijd meedoen met mensen en werd makkelijker beïnvloedbaar. En ik deed altijd alles maar, ik wou stoer doen, ik wou d'r bij horen, dat was toen heel erg. Toen heb ik best wat domme dingen gedaan ook wel ja. Van stelen tot drugs gebruiken... Van vechten tot eh, ja ook seksualiteit natuurlijk dan ja."

"Vroeg er wel eens iemand op school aan jou hoe het ging?"
'Nee, maar ik was altijd ik weet niet. Ik reageerde het altijd anders af of zo. Altijd boos altijd. Nooit echt huilen of dat soort dingen als het kut ging [thuis], maar altijd boos."

Deze factsheet is onderdeel van een reeks **factsheets** van het Consortium seksuele uitbuiting jongens en jonge mannen. De factsheets bundelen kennis en praktische handvatten rondom (potentiële) jongensslachtoffers van seksuele uitbuiting.

[1] Zie de factsheet 'Jongens aan het woord' en het onderliggende onderzoek: Mercera, G., Noteboom, F., & Timmermans, C. (2023). *Jongens aan het woord. Een onderzoek naar de achtergrond en ondersteuningsbehoeften van (potentiële) jongensslachtoffers van seksuele uitbuiting*. Consortium seksuele uitbuiting jongens en jonge mannen.
[2] Blommers, K., & Hamers, R. (2018). *Samenvatting onderzoek. Scholen bewust: Signalering van mensenhandel op middelbare scholen*. Markteffect.

Preventie en voorlichting

- Niet alleen risicofactoren zijn bepalend voor de kans op slachtofferschap van seksuele uitbuiting, ook beschermende factoren spelen hierbij een rol. Het positief afronden van school en het participeren in buitenschoolse activiteiten kunnen de kans op seksuele uitbuiting verkleinen. Participatie en het ondersteunen en stimuleren van leerlingen om naar school te gaan is dus van belang ter preventie.
- Een van de door jongens genoemde ondersteuningsbehoeften uit het onderzoek van het Consortium is voorlichting.
- Voorlichting moet zich niet alleen op de biologische aspecten van voortplanting richten, maar ook op: geaardheid en genderidentiteit (LHBTIQ+), wensen, grenzen, seksuele uitbuiting, seksueel geweld en het bespreekbaar maken van taboes.

"Ja want ook in de hulpverlening en op school of zo, dan wordt er eigenlijk nooit echt door een leerling over seks gepraat, alleen maar tijdens biologie."

"Als ik bijvoorbeeld wist dat wat ik heb meegemaakt een verkrachting was, dan had ik misschien wel eerder hulp gezocht, want ik dacht ik heb gewoon iets meegemaakt wat shit was en niemand weet. En als ik wist dat gender fluid bestond, dan had ik mij veel eerder normaal gevoeld."

Signaleren

→ Lees ook de **factsheet Signaleren** om meer te weten te komen over slachtofferschap onder jongens, de risicofactoren, signalen en het handelen

- Scholen hebben een belangrijke signaleringsfunctie. Het is dus belangrijk dat leerkrachten kennis hebben van seksuele uitbuiting en de risicofactoren en signalen.
- Gedrag op school wat zou kunnen duiden op (een verhoogd risico voor) seksuele uitbuiting is onder andere: teruggetrokken gedrag, regelovertredend of agressief gedrag, weglopen, spijbelen, verslechtering in schoolprestaties.
- Bejegening is een belangrijk thema. Aansluiten bij de jongen als persoon, bij zijn behoeften en op zijn tempo zijn belangrijke uitgangspunten. Zie ook de **factsheet handreiking voor zorg- en wijkteamprofessionals**.

Wat kun je als school doen?

Preventie

- Training en voorlichting aan leerkrachten: kennis vergroten op het gebied van mensenhandel en seksuele uitbuiting.
- Voorlichting aan leerlingen (bo - vo) over identiteit, relaties, intimiteit en seksualiteit. Maak relationele omgang, wensen, grenzen en gevaren (waaronder uitbuiting) bespreekbaar. Bespreek deze thema's op maat met leerlingen in het speciaal onderwijs die vaak een verhoogd risico lopen.

- Breng risicofactoren en signalen in kaart. Houd rekening met mogelijke onderliggende oorzaken van gedrag, zoals (seksueel) trauma.
- Heb oog voor kind-, familie- en omgevingsfactoren.
- Overleg vermoedens met collega's.
- Raadpleeg het meldprotocol van jouw school. Indien deze er niet is zorg voor een protocol, zodat de stappen duidelijk zijn.

Zorgen en signalen verzamelen

Gesprek aangaan

- Vertrouwensrelatie opbouwen met leerling.
- Nieuwsgierige en niet oordelende houding.
- Aandacht voor gedrag en ook vragen waar het vandaan komt.
- Signalen benoemen en zorgen uitspreken.
- Laten blijken dat je kennis hebt van (seksuele) uitbuiting.
- Transparant zijn en jongere (en ouders) betrekken bij de stappen.

- Overleg vermoedens met de **Zorgcoördinator** van jouw regio.
- Vraag om advies en te nemen vervolgstappen.
- Maak bij slachtofferschap een melding bij **CoMensha**.
- Het **Centrum Seksueel Geweld** biedt hulp aan iedereen die een ongewenste seksuele ervaring heeft meegemaakt. Op hun website wordt informatie aangeboden aan slachtoffers, ouders, professionals en andere betrokkenen.

Advies en doorverwijzen

→ Voor meer praktische handvatten zie de **factsheets handreikingen voor professionals binnen zorg, politie en ouders**.